

USTAVNE PROMJENE I POLITIČKE NAGODBE – REPUBLIKA HRVATSKA IZMEĐU USTAVNE DEMOKRACIJE I POPULIZMA, (Ur. Arsen Bačić)

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2021. str. 547.

Ustav Republike Hrvatske u prosincu 2020. godine proslavio je svoj 30. rođendan, a upravo tom prigodom je u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti održan Okrugli stol koji je okupio brojne sudionike. U knjizi “*Ustavne promjene i političke nagodbe – Republika Hrvatska između ustavne demokracije i populizma*” okupljeni su radovi koji su predstavljeni na gore spomenutom Okruglom stolu. Navedena knjiga izašla je u izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a glavni urednik je akademik Arsen Bačić. Prije nego prijeđemo na izlaganje o središnjem dijelu knjige i glavnim temama zastupljenim u njoj kazat ćemo nekoliko riječi o njezinoj strukturi. Tako na samome početku knjige nalazi se “Sadržaj” (str. 5.-6.) potom slijedi “Uvodna riječ” (str. 7.-12.) moderatora Okruglog stola akademika Bačića. Nakon toga slijedi središnji dio knjige (str. 13.-544.) koji se sastoji od ukupno 17 radova u kojima se obrađuju teme vezane uz hrvatski ustavni sustav. Na samome kraju knjige nalazi se “Završna riječ” (str. 545.-547.) akademika Bačića.

Središnji dio knjige započinje sa radom akademika Arsena Bačića pod naslovom “*Trendovi i varijeteti konstitucionalizma s početka 21. stoljeća (Hrvatske refleksije 1990.-2020.)*” (str. 13.-50.) u kojem autor razmatra koji su trendovi u razvoju konstitucionalizma obilježili povijesni slom socijalističke države i prava na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće, sa posebnim naglaskom na one koji su imali odlučan utjecaj pri stvaranju te potom evoluiranju Ustava RH tijekom zadnjih 30 godina. Nakon toga slijedi rad *professora emeritusa* Branka Smerdela pod naslovom “*Kognitivna disonanca ili promjena paradigme? – Kriza ili propast ustavne demokracije: što nakon populističke kontrarevolucije?*” (str. 51.-70.) gdje autor razmatra različite izazove s kojima se u recentnom razdoblju suočava demokratski konstitucionalizam globalno, a posljedično i u Republici Hrvatskoj. Potom slijedi rad *professora emeritusa* Zvonimira Lauca “*Moralitet-Legitimitet-Legalitet = Trojstvo konstitucionalnog inženjeringa*” (str. 71.-136.) u kojem autor obogaćuje novim pristupom, kako i sam ističe, očuvanje hrvatskog konstitucionalizma i to jačanjem korelacije između moraliteta, legitimiteta i legaliteta.

Nakon toga slijedi nekolicina radova u kojima se obrađuje tema ustavnih promjena u kontekstu Ustava RH. Ovdje najprije nailazimo na rad *professora emeritusa* Ive Josipovića “*Brijunski Ustav: perspektivan projekt ili Schreibtschmusik*” (str. 137.-178.) u kojem se obrađuju najvažnije predložene promjene Ustava RH koje su bile razmatrane za vrijeme predsjedničkog mandata profesora Josipovića. Potom slijedi rad prof.dr.sc. Sanje Barić “*Ustav, ali najljepši: Premise kvalitete funkcioniranja ustavnog poretka i potrebe tekstualnih izmjena Ustava Republike Hrvatske*” (str. 179.-202.) u kojem autorica iznosi kako ocjenu postojećeg stanja i funkcioniranja

ustavnog poretka tako i potrebu za određenim promjenama Ustava RH. Odmah potom prof.dr.sc. Robert Podolnjak u svome radu "*Zašto Republici Hrvatskoj treba novi Ustav?*" (str. 203.-248.) iznosi svoja razmišljanja glede potrebnih zahvata u postojeći ustavni poredak Republike Hrvatske. Nakon toga se nalazi rad izv.prof.dr.sc. Đorđa Gardaševića "*Izvanredna stanja, 'velike prirodne nepogode' i promjena Ustava Republike Hrvatske*" u kojem autor najprije analizira ustavnopravne aspekte postojeće pandemije koronavirusa te iznosi optimalna rješenja ustavnog reguliranja novonastale situacije. Potom iznosi i svoje prijedloge koji se tiču promjene reguliranja izvanrednog stanja u Ustavu RH.

Nakon ovih razmatranja koja se usko vežu uz problematiku ustavnih promjena slijedi nekoliko radova u čijem središtu se nalazi razmatranje uloge Ustavnog suda Republike Hrvatske. Tako predsjednik Ustavnog suda RH dr.sc. Miroslav Šeparović u svome radu "*Novi izazovi pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske: Ustavni sud kao zaštitnik temeljnih ustavnih vrijednosti i medijator društvenih zbivanja*" (str. 277.-300.) analizira djelovanje Ustavnog suda RH kroz dvije glavne faze; najprije u fazi ratnog i poratnog vremena te potom u kasnijoj fazi kada je ovaj Sud sudjelovao u izgradnji hrvatskog ustavnog sustava koji baštini europsko pravno nasljeđe i vrijednosti. Potom doc.dr.sc. Mario Jelušić, sudac Ustavnog suda RH, u radu "*Razvoj uloge i djelovanja Ustavnog suda Republike Hrvatske od donošenja Ustava 1990. do danas*" (str. 301.-334.) razmatra evoluciju ustavnog sudovanja u pravnom sustavu Republike Hrvatske kroz prizmu nadzora ustavnosti te zaštite temeljnih prava. Naposljetku u radu ustavnog suca dr.sc. Mate Arlovića "*Utjecaji Ustavnog suda Republike Hrvatske na promjene Ustava Republike Hrvatske*" (str. 335.-364.) razmatraju se utjecaji Ustavnog suda RH na promjene samog Ustava.

Potom slijede radovi u kojima se obrađuju neke od aktualnih tema kada je u pitanju ustavni sustav Republike Hrvatske. Tako najprije prof.dr.sc. Biljana Kostadinov u svome radu "*Vladavina prava – backsliding ili globalni kraj liberalne demokracije*" (str. 365.- 378.) ukazuje na potrebu dubljeg razumijevanja i proučavanja iliberalnih sustava koji predstavljaju prijetnju postojećim ustavno-demokratskim uređenjima. Potom izv.prof.dr.sc. Anita Blagojević u radu "*Ustav Republike Hrvatske i žensko pitanje*" (str. 379.-410.) analizira ključne ustavne trenutke koji su bitni za razumijevanje ustavnog položaja žena u Republici Hrvatskoj. Nakon toga u radu pod naslovom "*Ustavi i međunarodno pravo ili o jezgri hrvatskog prava vanjskih poslova*" (str. 411.-434.) čiji je autor prof.dr.sc. Petar Bačić pronalazimo analizu odredaba Ustava RH kojima se regulira djelovanje Republike Hrvatske na međunarodnoj sceni i njezin odnos sa drugim državama i međunarodnim organizacijama. Potom doc.dr.sc. Ana Horvat Vuković u svome radu "*Ustav Republike Hrvatske i priziv savjesti u pružanju zdravstvenih usluga*" (str. 435.-464.) daje nam uvid u stožerne aspekte instituta "priziva savjesti" u kontekstu ustavnog sustava Republike Hrvatske, ali i europskog pravnog sustava. Zatim doc.dr.sc. Mato Palić u svome radu "*Je li referendum u funkciji populizma u Republici Hrvatskoj?*" (str. 465.-480.) promatra koja je uloga referenduma kao oblika neposrednog narodnog odlučivanja u ustavnom poretku Republike Hrvatske. Nakon toga slijedi rad dr.sc. Matije Miloša pod naslovom "*Pojedinac i kolektiv: dvije*

silnice većinske svjetovne države u Republici Hrvatskoj” (str. 481.-518.) u kojem se u svjetlu ustavne teorije razmatra, prema riječima samog autora, većinska svjetovna država kao dominantna ustavna dimenzija hrvatske svjetovnosti. Naposljetku, na kraju se nalazi rad “*O mogućnostima i granicama narodne promjene ustava u Republici Hrvatskoj te demokratskom legitimitetu ustava Republike*” čiji je autor Vedran Zlatić, mag. iur., u kojem se obrađuje tema ustavnih promjena putem neposrednog odlučivanja samih građana.

Ustav Republike Hrvatske je u svojim dosadašnjih 30 godina svjedočio mnogobrojnim promjenama koje su se događale u njegovoj okolini. U takvom razvoju događaja zasigurno je došlo do evoluiranja i samog Ustava, a radovi predstavljeni na Okruglom stolu povodom proslave 30. rođendana Ustava RH i potom okupljeni u ovoj knjizi nesumnjivo osvjetljavaju najbitnije ustavne trenutke Republike Hrvatske u protekla tri desetljeća. Stoga, gore navedeni radovi predstavljaju ne samo svjedočanstvo o prošlosti te razvoju našeg Ustava nego uvelike mogu poslužiti i kao putokaz za budući razvoj Ustava RH i hrvatskog ustavnog sustava u cjelosti.

Vedran Zlatić, mag. iur.